

Några för Sverige nya parasitsteklar. 1

MATTIAS IDAR

Idar, M.: Några för Sverige nya parasitsteklar. [Some parasitic wasps new to Sweden (Hym., Ichneumonidae).] – Ent. Tidskr. 102: 138–140. Lund, Sweden 1981. ISSN 0013-886x.

Plysphincta boops Tschek, *Cosmoconus meridionator* Aubert, *Trematopygus spiniger* Hinz, *Lagarotis simulator* Heinrich, *Nepiesta tricingulata* Horstmann, *Orthopelma brevicorne* Morley, and *Platylabus odiosus* Perkins are reported from Sweden for the first time with diagnostic, bionomic and distributional notes.

M. Idar, Dept. of Entomology, University of Uppsala, Box 561, S-751 22 Uppsala, Sweden.

Plysphincta boops Tschek. Fig. 1. Denna relativt stora (>10 mm) och granna art anges inte från Sverige i Auberts (1969) arbete över västpalearktiska Pimplinae m. fl. (Ephialtinae i Townes 1969a och Landin 1971), men har tagits i Finland (A. Lewin in litt.). Den skiljer sig från släktets övriga kända europeiska arter genom att skutell och postskutell är ljusgula samt benen gulvita-klargula. En hona hävdades utanför Uppsala, i skogsområdet Nåsten, på björkbuskar i kanten av en inäga 3 sept. 1971. Arten anges hos Aubert från *Theridion* sp. (Aran. Theridionidae). *Plysphincta*-arterna är kända som ektoparasitoider på spindlar. Bestämningen har kontrollerats av Rolf Hinz, Einbeck, Västtyskland.

Cosmoconus meridionator Aubert. Fig. 2. Denna art (u.-fam. Tryphoninae), som beskrivits från Sydfrankrike (Aubert 1963), har av Jussila (1975) påvisats från Finland och uppges av honom vara den där allmännaste arten. Så är också fallet i åtminstone Uppsalatrakten, där den är täml. allmän ung. 20 aug.–15 sept. i vindskyddade, örtrika ängsbackar med johannesört, rödklint m. m. Den skiljer sig från övriga arter genom att första bakkropssegmentets tergitt är gulröd åtminstone bakom andhålen samtidigt som antennerna är mörkare mot spetsen undertill, samt genom äggläggarskidans utseende. Det svenska materialet behöver revideras med hjälp av Kasparyans arbete över palearktiska *Cosmoconus* (1971). *C. nigriventris* Kasp. och kanske *C. hinzi* Kasp. borde kunna finnas i Sverige. Den förra samt de från Sverige tidigare rapporterade

C. elongator (F.) och *C. ceratophorus* Thoms. uppges från Finland av Jussila. Arterna är parasitoider på larver av växtsteklar (*Rhogogaster* och *Tenthredo*, Hinz 1961). Bestämningen av *meridionator* har kontrollerats av Hinz.

Trematopygus spiniger Hinz. Fig. 3. Av denna från Tyskland nyligen (Hinz 1976) beskrivna art inom u.-fam. Ctenopelmatinae (Scolobatinae, Townes 1969b och Landin 1971) har exemplar ur min samling från Linköping (M. Idar leg.) och Uppsala (B. G. Svensson leg.) bestämts av auctor. Arten utmärks av att propodeums bakkant är försedd med två bakåtriktade, tandlika utskott. Bakkroppens översida kan vara helt svart eller röd på mitten. Som värd uppges Hinz *Dolerus anthracinus* (Klug) (Tenthredinidae).

Lagarotis simulator Heinrich. Fig. 4. Denna art beskrevs från Bayern av Gerd Heinrich (1952). Jag har samlat samma art på flera lokaler i södra Uppland samt på Ängsö i Västmanland på liknande biotoper som *C. meridionator* och ungefär samma del av säsongen. Den skiljer sig från övriga europeiska arter av släktet med röda baklår genom att dessa har svart spets samt genom liklånga mandibeltänder. Den närstående *L. debitor* (Thunb.) har kläckts ur larver av *Tenthredopsis carbonaria* (L.) (Hinz 1961). Bestämningen har kontrollerats av Rolf Hinz i vars samling typen befinner sig.

Nepiesta tricingulata Horstmann. Fig. 5. I sin revision av släktet *Nepiesta* Förster beskrev Klaus Horstmann (1973) denna art från tyskt material och den har sedan påvisats från Polen

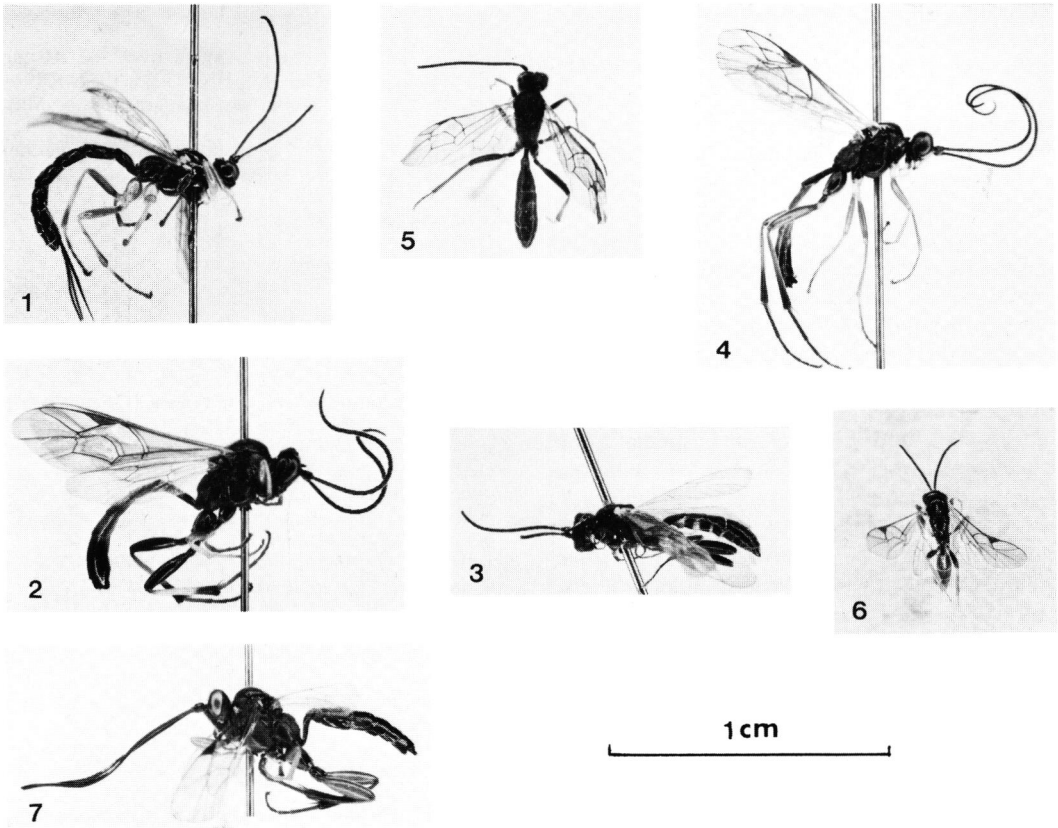

Fig. 1-7. - 1. *Polysphincta boops* Tschek. - 2. *Cosmoconus meridianator* Aub. - 3. *Trematopygus spiniger* Hinz. - 4. *Lagarotis simulator* Heinr. - 5. *Nepiesta tricingulata* Horstm. - 6. *Orthopelma brevicorne* Morl. - 7. *Platylabus odiosus* Perk. Photo: J. Adolffson.

(Sawoniewicz 1976). Jag har själv tagit 5 ♂♂ i Uppsala i mitten av juni, trol. på ängsmark. Den skiljer sig från släktets övriga av Horstmann behandlade arter på följande sätt: vingfjäll gula, vingmärke och baklår svarta, postpetiolus (första bakkroppsledstycket bakom andhålen) längre än bred, bruna tvärband på bakkroppen vid ryggledstyckenas bakkanter samt mellanbröstets rygg och sidor tämligen tätt punkterade. Vårdar till *Nepiesta*-arterna är okända enligt Townes (1969b) och Horstmann, som också kontrollerat bestämningen av ett av exemplaren.

Orthopelma brevicorne Morley. Fig. 6. En ♂ av denna art som finns med i den nya Ichneumonid-delen av "Handbooks" (Gauld & Michell 1977) håvades i utkanten av Uppsala 21.7.1976. *O. brevicorne* skiljes lättast från den vanliga *mediator* (Thunb.) genom att propodaeums

kombinerade basal- och mittfält är mindre starkt insnört framtill (minsta bredden tydligt 1/2 av största). Arterna kan även skiljas på antennerna men de relationer som anges i "Handbooks" tycks inte gälla ♂♂. Släktet *Orthopelma*, och därmed u.-fam. Orthopelmatinae, saknas i Landin (1971). Det känns igen på det långsträckt parallella första bakkroppsledstycket med andhålen vid främre 1/3 i förening med normala tvåtandade mandibler samt inskuren clypeus och kamtandade klor. Biologin hos *mediator* har behandlats relativt utförligt av bl. a. Nordlander (1973). *O. brevicorne* uppges av Gauld & Mitchell leva i galler av *Diplolepis spinosissimae* (Gir.) och *D. eglanteriae* (Htg.). De europeiska arterna utreds f. n. av Horstmann som kontrollerat min bestämning.

Platylabus odiosus Perkins. Fig. 7. Släktet

Platylabus (u.-fam. Ichneumoninae) behandlas i ett tidigare häfte av "Handbooks" (Perkins 1959). Vid ett besök i London 1972 identifierades en ♀ från Uppland genom jämförelse med typen. Mina exemplar har även jämförts med en ♀ det. Perkins. Jag har också exemplar från Närke (leg. B. G. Svensson) samt från Västmanland. Den har förut rapporterats från Norge (Jussila 1976). *P. odiosus* känns igen på följande kombination av karaktärer: Huvud hos ♀ starkt avsmalnande; panna (mellan punktögon och antenner) rynkig och mikroskulpterad; munkölen (den inre, mellan mandibler och nackhål) ung. 3 ggr. så bred som kindkölen (den yttre, som gör över i nackkölen); mellanrygg matt, mikroskulpterad; mellanbröstets främre köl täml. smal; mellankropp, så när som på högst skutellens bakre gulvita tredjedel, propodaeum, bakkropp samt vingmärke svarta. Perkins uppger att alla brittiska arter utom två parasiterar mätarlarver (Lep. Geometridae) men ingen värdart nämns under *odiosus*.

Litteratur

- Aubert, J.-F. 1963. Les Ichneumonides du rivage méditerranéen français (5e série, Département du Var). – Viet et Miljeu 14: 847–878.
- Aubert, J.-F. 1969. Les Ichneumonides ouest-palearctiques et leurs hôtes. Alfortville (Quatre Feuilles Éditeur).
- Gauld, I. & Mitchell, P. A. 1977. Handbooks for the identification of British Insects Vol. VII, Part 2(6), Ichneumonidae, Orthopelmatinae and Anomaloniinae. – London.
- Heinrich, G. 1952. Ichneumonidae from the Allgäu, Bavaria. – Ann. Mag. Nat. Hist. (12)5: 1052–1089.
- Hinz, R. 1961. Über Blattwespenparasiten. – Mitt. Schweiz. Ent. Ges. 34: 1–27.
- Hinz, R. 1976. Zur Systematik und Ökologie der Ichneumoniden V. – Dtsch. Ent. Z., N. F. 23: 99–105.
- Horstmann, K. 1973. Revision der Gattung *Nepiesta* Foerster (mit einer Übersicht über die Arten der Gattung *Leptoperilissus* (Schmiedeknecht) (Hymenoptera, Ichneumonidae). – Polskie Pismo Entomol. 43: 729–741.
- Jussila, R. 1975. Ichneumonological (Hym.) reports from Finland III. – Ann. Ent. Fenn. 41: 49–55.
- Jussila, R. 1976. Contribution to the knowledge of the Norwegian fauna of Ichneumonidae (Hymenoptera parasitica). – Norsk Ent. Tidskr. 23: 97–119.
- Kasparyan, D. 1971. A revision of the Palearctic species of the genus *Cosmoconus* Foerster (Hymenoptera, Ichneumonidae). – Tr. V. E. O. 54: 286–307.
- Landin, B. O. 1971. Fältfauna. Insekter 2: 2. – Stockholm (Natur och kultur).
- Nordlander, G. 1973. Parasitsteklar i galler av *Diplolepis rosae* (L.) och *D. mayri* Schlegtd. (Hym. Cynipidae) (Hym. Ichneumonea, Chalcidoidea, Cynipoidea). – Ent. Tidskr. 94: 148–176.
- Perkins, J. F. 1959. Handbooks for the identification of British Insects Vol. VII, Part 2(ai), Ichneumonoidea, Ichneumonidae, key to subfamilies. I. – London (Royal Ent. Soc. London).
- Sawoniewicz, J. 1976. Przyczynek do poznania gąsieniczników (Hymenoptera, Ichneumonidae) Piennin. – Fragm. Faun. 21(9): 201–219.
- Townes, H. 1969a. The genera of Ichneumonidae. Part 1. – Mem. Amer. Ent. Inst. 11: 1–300.
- Twones, H. 1969b. Idem. Part 3. – Ibidem 13: 1–307.